

بررسی میزان تولیدات علمی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در شبکه‌های Mendeley و ResearchGate با استفاده از پایگاه استنادی Scopus در فاصله سال‌های ۲۰۱۵ - ۲۰۱۶

سمیه عظیمی کنگرشاهی^۱ - دکتر سید جواد قاضی میرسعید^{۲†} - زهرا گنجی پور^۳

۱- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده مجازی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران، تهران، ایران

۲- دانشیار گروه آموزشی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران، تهران، ایران؛ عضو مرکز تحقیقات مدیریت اطلاعات سلامت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران، تهران، ایران

۳- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی تهران، تهران، ایران

Evaluation of scientific outputs of dentistry in Tehran university of medical sciences in ResearchGate and Mendeley networks using the Scopus citation database between 2015-2016

Somayeh Azimi Kangarshahi¹, Seyed Javad Ghazi Mirsaeid^{2†}, Zahra Ganjipour³

1- MSc, Medical Library and Information Sciences, Virtual School, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2[†]- Associate Professor, Department of Medical Library and Information Sciences, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran; Member of Health Information Management Research Center, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran (ghazimsj@tums.ac.ir)

3- MSc, Medical Library and Information Sciences, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Background and Aims: The emergence of social web and impact on the communication of the individuals and the scientific activities of various communities has created serious research links among researchers. This issue that how Iranian researchers keep up to date themselves with new technologies and use them to engage in scientific issues has been a challenge that is constantly being addressed in the digital world. Therefore, the purpose of this study was to evaluate the scientific production of dentistry in Tehran University of Medical Sciences in the networks of ResearchGate and Mendeley using the Scopus citation database between 2015 and 2016.

Materials and Methods: The study population included all scientific articles in the field of dentistry of Tehran University of Medical Sciences which were indexed in Scopus database between 2013-2016. The results were presented using descriptive statistics in the form of charts and tables.

Results: In this study, it was determined that the scientific outputs of the researchers from Tehran University of Medical Sciences increased in 2015 and 2016. It was also found that the coverage of articles in the field of dentistry published by researchers at Tehran Medical Sciences Universities in the Scopus citation database in the mentioned years, were in a good position in both the Mendeley and ResearchGate networks. In addition, the number of references to the articles by researchers at Tehran University of Medical Sciences on the ResearchGate network in the field of dentistry was more than the Mendeley network.

Conclusion: Based on the results of this study, it can be concluded that the performance of the researchers of the Tehran University of Medical Sciences in the field of oral and dental care and the extent of their coverage in the social networks of ResearchGate and Mendeley was high and desirable.

Key Words: Social networks, Tehran university of medical sciences, Dentistry, Mendeley, ResearchGate, Scopus

Journal of Dental Medicine-Tehran University of Medical Sciences 2019;32(1):61-68

† مؤلف مسؤول: تهران - خیابان انقلاب - خیابان قدس - کوچه فردانش - دانشکده پیراپزشکی - دانشگاه علوم پزشکی تهران گروه آموزشی کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی
تلفن: ۸۸۹۵۳۰۲۵ نشانی الکترونیک: ghazimsj@tums.ac.ir

چکیده

زمینه و هدف: ظهور وب اجتماعی و تأثیر گذاری که در ارتباطات افراد و فعالیت‌های علمی جوامع مختلف داشت، باعث ایجاد ارتباطات جدی پژوهشی بین محققان شد. این مسئله که پژوهشگران ایرانی تا چه اندازه خود را با فناوری‌های جدید به روز نگه می‌دارند و از آن‌ها جهت تعامل بر سر مسائل علمی بهره می‌گیرند، چالشی است که با توجه به تغییرات در دنیای رقومی همواره مطرح می‌شود. بنابراین هدف از این مطالعه بررسی میزان تولیدات علمی دندانپزشکی دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران در شبکه‌های ResearchGate و Mendeley با استفاده از پایگاه استنادی Scopus در فاصله سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ بود.

روش بررسی: جامعه پژوهش شامل کلیه مقالات علمی حوزه دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران می‌باشد که در طی سال‌های مذکور در پایگاه Scopus نمایه شده‌اند. در نهایت نتایج با استفاده از آمار توصیفی در قالب نمودار و جداول ارائه گردید.

یافته‌ها: در این مطالعه مشخص شد تولیدات علمی نمایه شده محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران طی سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ رو به افزایش بوده است. همچنین مشخص گردید میزان پوشش مقالات حوزه دندانپزشکی منتشر شده توسط محققان دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران در پایگاه استنادی Scopus طی سال‌های مذکور توسط هر دو شبکه Mendeley و ResearchGate در حد مطلوبی قرار دارد. به علاوه تعداد دفعات استناد به مقالات محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در شبکه ResearchGate در حوزه دندانپزشکی در طی سال‌های مورد بررسی بیشتر از شبکه Mendeley بوده است.

نتیجه‌گیری: با استناد به نتایج این مطالعه می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری کرد که عملکرد محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دهان و دندان و میزان پوشش مقالات آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی ResearchGate و Mendeley در حد بالایی قرار دارد.

کلیدواژه‌ها: شبکه‌های اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دندانپزشکی، Mendeley، ResearchGate، پایگاه Scopus

وصول: ۹۷/۰۷/۱۰ اصلاح نهایی: ۹۸/۰۱/۱۹ تأیید چاپ: ۹۸/۰۱/۲۵

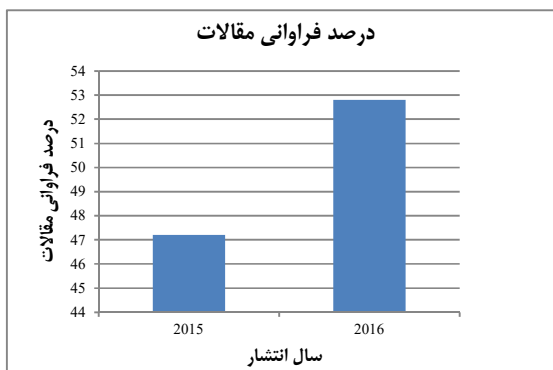
مقدمه

رسانه‌های اجتماعی خواننده می‌شوند. شبکه‌های اجتماعی را گونه‌ای از رسانه‌های اجتماعی می‌دانند که امکان دستیابی به شکل جدیدی از برقراری ارتباط و به اشتراک گذاری محتوا در اینترنت را فراهم آورده‌اند (۲). ظهور وب اجتماعی و تأثیر گذاری که در ارتباطات افراد و فعالیت‌های علمی جوامع مختلف داشت، باعث ایجاد ارتباطات جدی پژوهشی بین محققان شد و سنجش تأثیر گذاری ارتباطات جدید پژوهشی به وسیله شاخص‌های سنتی استنادی را غیر ممکن ساخت (۳).

Simon و Ponte (۴) بیان کردند که یک سوم متخصصان از شبکه‌های اجتماعی تخصصی استفاده می‌کنند. بنابراین رشد گرایش متخصصان به این شبکه‌ها ملموس است. اما این مسئله که پژوهشگران ایرانی تا چه اندازه خود را با فناوری‌های جدید به روز نگه می‌دارند و از آن‌ها جهت تعامل بر سر مسائل علمی بهره می‌گیرند، چالشی است که با توجه به تغییرات در دنیای رقومی همواره مطرح می‌شود. از طرفی شواهد حاکی از آن است که عضویت محققان وابسته به سازمان‌های تحقیقاتی در شبکه‌های اجتماعی علمی و به اشتراک گذاری مقالات یا پیوندهای مربوط به دسترسی آن‌ها، میزان مراجعه به وب سایت سازمان‌های مربوطه را افزایش می‌دهد. حتی در مواردی درصد ارزیابی اینگونه مقالات از طریق موتورهای جستجو نیز

توان تحقیقاتی و ظرفیت علمی هر جامعه ملاک مناسبی جهت ارزیابی میزان پیشرفت و بالندگی و به دنبال آن توسعه کشور به شمار می‌آید. در این میان با اندازه گیری تولیدات علمی، می‌توان تصویری از چگونگی فعالیت‌های علمی یک کشور ارائه کرد. همکاری‌های علمی و پژوهشی که به عنوان کار مشترک پژوهشگران برای دستیابی به هدف مشترک، یعنی تولید علم و اطلاعات علمی تعریف می‌شود، یکی از شاخص‌های اصلی توسعه علمی هر جامعه‌ای بوده و به موضوعی اساسی در سیاست گذاری‌های علمی تبدیل شده است (۱). در طول دو دهه اخیر فرآیند دسترسی به اطلاعات علمی به دلیل بهبود و گسترش ابزارهای بازیابی (ابرموتورهای جستجو، پایگاه‌های اطلاعاتی، فهرست‌های ناشران، فهرست‌های آنلاین، خدمات پیام رسان) پیشرفت خوبی داشته است و همراه با افزایش کمی اطلاعات الکترونیکی، دسترسی بیشتری برای کاربران نهایی فراهم شده است. اما به دلیل گسترده و تخصصی‌تر شدن علم در حوزه‌های مختلف، همچنان متخصصان از دسترسی به منابع تخصصی شان رضایت کافی ندارند و در بسیاری از موارد از عدم امکان تعامل دو طرفه با پایگاه‌های اطلاعاتی ناراضی هستند. در همین راستا طی سالیان گذشته پارادایم جدیدی از ارتباطات و تعاملات اینترنتی به وجود آمده است که

پزشکی تهران نسبت به سال‌های پیشین است. به منظور بررسی میزان فعالیت محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران، میزان پوشش مقالات نمایه شده دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در پایگاه اطلاعاتی Scopus با شبکه‌های اجتماعی Mendeley و ResearchGate در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج در قالب جدول ۲ آورده شده است. همانطور که در جدول ۲ آمده است، ۹۰/۳٪ مقالات منتشر شده در پایگاه اطلاعاتی Scopus در حوزه دندانپزشکی متناسب به دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۲۰۱۶ توسط شبکه اجتماعی Mendeley تحت پوشش قرار گرفته است. تنها ۹/۷٪ مقالات این حوزه توسط محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در طی سال‌های مورد بررسی در شبکه اجتماعی Mendeley منتشر نشده است. به نظر می‌رسد میزان پوشش این مقالات توسط شبکه اجتماعی Mendeley در سطح مطلوبی قرار دارد. در ادامه میزان پوشش مقالات حوزه دندانپزشکی منتشر شده در پایگاه Scopus توسط شبکه اجتماعی ResearchGate بررسی شد. همانطور که در جدول ۲ آمده است ۹۶/۸٪ مقالات منتشر شده توسط دانشگاه علوم پزشکی تهران در پایگاه اطلاعاتی Scopus در شبکه ResearchGate توسط محققان رشته دندانپزشکی منتشر شده است و تنها ۳/۲٪ مقالات تحت پوشش قرار نگرفته‌اند که این میزان در مقایسه با پوشش همین مقالات توسط Mendeley ۶/۱٪ بیشتر است. به طور کلی به نظر می‌رسد میزان پوشش مقالات حوزه دندانپزشکی منتشر شده توسط محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در پایگاه استنادی Scopus طی سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ توسط هر دو شبکه Mendeley و ResearchGate در حد مطلوبی قرار دارد.

نمودار ۱- درصد فراوانی تعداد کل مقالات دانشگاه علوم پزشکی تهران حوزه دندانپزشکی در پایگاه Scopus به تفکیک هر سال

بیشتر شده است (۵). بنابراین هدف از این مطالعه بررسی تولیدات علمی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در شبکه‌های Mendeley و ResearchGate با استفاده از پایگاه استنادی Scopus در فاصله سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۶ می‌باشد.

روش بررسی

تحقیق حاضر از نوع توصیفی-مقطعی است که به روش علم سنجی انجام شده است. به منظور گردآوری داده‌های پژوهش در تاریخ ۵ دی ماه مصادف با ۲۶ دسامبر ۲۰۱۷ به پایگاه اطلاعاتی Scopus مراجعه کرده و با استفاده از امکانات جستجوی این پایگاه و از طریق فرمول زیر داده‌های مورد نیاز بازیابی شدند:

AFFILIATION (TEHRAN UNIVERSITY OF MEDICAL SCIENCE)
AND SUBJAREA (DENTISTRY)

حاصل جستجو در پایگاه Scopus مقالاتی بود که به نویسندگان دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی تعلق داشت. در ادامه با استفاده از گزینه پالایش داده‌ها که به منظور تصفیه نتایج جستجو پیش‌بینی شده است، نتایج محدود به سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ گردید. در نتیجه ۱۹۷ مقاله جامعه این پژوهش را تشکیل داد.

یافته‌ها

به منظور تعیین درصد توزیع فراوانی مقالات در هر سال، میزان برون دادهای علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در پایگاه اطلاعاتی Scopus در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶ مشخص گردید. نتایج آن در جدول ۱ آمده است. سپس نمودار درصد فراوانی مقالات به تفکیک هر سال ترسیم گردید که در نمودار ۱ مشاهده می‌شود.

همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود تعداد ۱۰۴ مقاله در سال ۲۰۱۶ و ۹۳ مقاله در سال ۲۰۱۵ در حوزه دندانپزشکی توسط محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در پایگاه Scopus به ثبت رسیده است. روند تولید مقالات در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵ به میزان ۵/۶٪ افزایش یافته است که نشان دهنده فعال‌تر شدن محققان دانشگاه علوم

شبکه Mendeley و ResearchGate بوده است که هر کدام ۳۱ بار بوده است. نتایج نشان می‌دهد ۸۱/۵٪ مقالات تحت پوشش Mendeley و ۷۳٪ مقالات منتشر شده در ResearchGate توسط محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در طی سال‌های مورد بررسی در حوزه دندانپزشکی حداقل یک بار مورد استناد قرار گرفته‌اند. همچنین ۱۸/۵٪ مقالات تحت پوشش Mendeley و ۲۲٪ مقالات منتشر شده توسط ResearchGate منتسب به محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران هرگز مورد استناد واقع نشدند.

در آخر به بررسی تعداد دفعات مطالعه مقالات پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در شبکه اجتماعی ResearchGate و Mendeley در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶ پرداخته شد. جدول ۴ گویای نتایج است.

در ادامه به بررسی تعداد دفعات استناد مقالات پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در شبکه اجتماعی ResearchGate و Mendeley در سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶ پرداخته شد. جدول ۳ میزان استنادات را نشان می‌دهد.

همانطور در جدول ۳ نیز مشاهده می‌شود، تعداد دفعات استناد به مقالات محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در شبکه ResearchGate در حوزه دندانپزشکی در طی سال‌های مورد بررسی بیشتر از شبکه Mendeley بوده است. از طرف دیگر تعداد دفعات استناد در هر دو شبکه Mendeley و ResearchGate در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵ در حدود ۵۰ درصد کاهش یافته است. این در حالی است که تعداد مقالات در طی این دو سال افزایش یافته است. بیشترین استنادها نیز در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ به ترتیب مربوط به

جدول ۱- درصد فراوانی مقالات دانشگاه علوم پزشکی تهران نمایه شده در پایگاه Scopus حوزه دندانپزشکی طی سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶

سال انتشار	تعداد مقاله در هر سال	درصد فراوانی مقالات
۲۰۱۵	۹۳	۴۷/۲٪
۲۰۱۶	۱۰۴	۵۲/۸٪
کل	۱۹۷	۱۰۰٪

جدول ۲- میزان پوشش مقالات نمایه شده دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در پایگاه اطلاعاتی Scopus با شبکه‌های اجتماعی ریسرچ گیت و مندلی در طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶

سال انتشار	Mendeley		ResearchGate		نام شبکه	
	تعداد مقالات منتشر شده	درصد مقالات منتشر شده	تعداد مقالات منتشر شده	درصد مقالات منتشر شده	تعداد مقالات منتشر شده	درصد مقالات منتشر شده
۲۰۱۵	۸۴	۹۰/۳٪	۹	۹/۷٪	۴	۴/۴٪
۲۰۱۶	۹۴	۹۰/۳٪	۱۰	۹/۷٪	۲	۲٪
کل	۱۷۸	۹۰/۳٪	۱۹	۹/۷٪	۶	۳/۲٪

جدول ۳- تعداد دفعات استناد مقالات پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در شبکه اجتماعی ریسرچ گیت و مندلی در طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶

سال	Mendeley		ResearchGate		نام پایگاه	
	تعداد مدارک استناد	بیشترین استناد	تعداد مدارک استناد	بیشترین استناد	تعداد مدارک استناد	کمترین استناد
۲۰۱۵	۳۱۹	۳۱	۴۰۷	۱۷	۸۴	۰
۲۰۱۶	۱۵۲	۱۴	۲۰۶	۳۱	۹۴	۰
کل	۴۷۱	-----	۶۱۳	-----	۱۷۸	-----

جدول ۴- تعداد دفعات مطالعه مقالات پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در شبکه اجتماعی Mendeley و ResearchGate در طی سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۶

سال	نام پایگاه		Mendeley				ResearchGate			
	تعداد مدارک نمایه شده	تعداد دفعات مطالعه	بیشترین مطالعه	کمترین مطالعه	تعداد مدارک نمایه شده	تعداد دفعات مطالعه	بیشترین مطالعه	کمترین مطالعه		
۲۰۱۵	۸۴	۹۸۹	۲۹	۰	۸۹	۶۹۴۹	۹۱۱	۰		
۲۰۱۶	۹۴	۸۳۹	۶۸	۰	۱۰۲	۴۴۰۱	۲۵۷	۱		
کل	۱۷۸	۱۸۲۸	-----	-----	۱۹۱	۱۱۳۵۰	-----	-----		

داده‌های مندرج در جدول ۴ حاکی از آن است که ۹۸/۸٪ مقالات منتشر شده در Mendeley و ۹۹/۵٪ مقالات منتشر شده در ResearchGate توسط محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در طی سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ حداقل یک بار خوانده شده‌اند. در کل تعداد دفعات مطالعه مقالات در شبکه ResearchGate در طی این سال‌ها به میزان قابل توجهی بیشتر از شبکه Mendeley بوده است (۸۴/۵٪). اما به طور کلی میزان مشاهده مقالات در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵ در هر دو شبکه Mendeley و ResearchGate کاهش یافته است. این در حالی بود که تعداد مقالات منتشر شده در سال ۲۰۱۶ افزایش یافت. در ادامه همانطور که از جدول ۴ نیز بر می‌آید بیشترین مطالعه مقالات مربوط به شبکه ResearchGate و در سال ۲۰۱۵ بوده است. کمترین میزان مطالعه نیز مربوط به شبکه Mendeley در سال ۲۰۱۵ می‌باشد. مطابق جدول ۴، ۱٪/۱ مقالات دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در طی سال‌های مورد بررسی تحت پوشش Mendeley و ۰٪/۵ مقالات تحت پوشش ResearchGate حتی یک بار هم مطالعه نشدند. به عبارت دیگر ۹۸/۹٪ مقالات منتشر شده توسط شبکه Mendeley و ۹۹٪/۵ مقالات تحت پوشش ResearchGate حداقل یک بار مورد مطالعه قرار گرفته بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

دنیای دانش و پژوهش چیزی جز یک جهان کلان گفتگو و مکالمه نیست که سرمایه فرهنگی را در مراسم رویارویی متناوب همایش‌ها، جلسات بحث و مناظره و سخنرانی‌ها به جریان و چرخش در می‌آورد. آنچه یک فرد را عضو این دنیای فکری می‌کند، مشارکت او در این

فضای مکالمات است (۶). طی سال‌های گذشته، ابزارهای مشارکتی مبتنی بر اینترنت همچون شبکه‌های اجتماعی، کانال‌های جدید و توانمندتری را برای تعامل پژوهشگران در هر نقطه‌ای از جهان فراهم آورده‌اند. این مطالعه که افزایش تولیدات علمی محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در حوزه دندانپزشکی در پایگاه Scopus در طی سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ را نشان داد با نتایج پژوهش Zahedi (۷) که با هدف بررسی میزان حضور و استفاده از مقالات بین‌المللی ایران در شبکه Mendeley و با مطالعه ۱۳۸۹ مدرک انجام شد مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش وی نیز نشان داد تولیدات علمی محققان ایرانی در شبکه Mendeley طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ افزایش یافته است. در حوزه علوم اجتماعی نیز Erfanmanesh (۸) در پژوهش خود با هدف بررسی میزان حضور مقاله‌های بین‌المللی ایرانی علم اطلاعات و کتابداری در شبکه‌های اجتماعی دریافت که تولیدات علمی در رشته کتابداری و اطلاع رسانی در طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۴ افزایش یافته است که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. نتایج مطالعه Batooli و همکاران (۹) نیز که به بررسی تولیدات علمی دانشگاه علوم پزشکی کاشان در پایگاه استنادی Scopus پرداخته بود نشان داد میزان تولیدات علمی پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی کاشان در طی سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۱۴ روند صعودی داشته است که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. بنابراین می‌توان گفت در سال‌های اخیر، فعالیت‌های علمی پژوهشگران حداقل در تعداد انتشارات رشد یافته است. همچنین در این مطالعه مشخص گردید میزان پوشش مقالات حوزه دندانپزشکی منتشر شده توسط محققان دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران در پایگاه استنادی Scopus طی سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ توسط هر دو شبکه Mendeley و ResearchGate در حد

مقالات نمایه شده در حوزه پزشکی در پایگاه Scopus منتشر شده در سال ۲۰۰۹ نشان داد که ۸۹٪ این مقالات توسط شبکه Mendeley تحت پوشش قرار گرفته بودند که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. در مرحله بعد مشخص گردید تعداد دفعات استناد به مقالات محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران در شبکه ResearchGate در حوزه دندانپزشکی در طی سال‌های مورد بررسی بیشتر از شبکه Mendeley بوده است. Asadi و همکاران (۱۲) در مطالعه خود دریافتند که از ۱۹۰ مقاله منتشر شده توسط شبکه Bibsonomy ۱۸۷ بار، ۱۷۱ مقاله تحت پوشش شبکه Citeulike ۱۵۵ مرتبه و ۹۴۹ مقاله منتشر شده توسط Mendeley ۴۴۹۷ مرتبه مورد استناد واقع شده بودند. در پژوهش Batooli و همکاران (۱۸) پیرامون تأثیر شاخص‌های ResearchGate بر افزایش میزان استناد مقاله‌های برتر پزشکی بالینی مشخص شد ۲۰۱ مقاله نمایه شده در ResearchGate ۴۲۷۳۸ مورد استناد دریافت کرده‌اند. نتایج نشان داد به هر مقاله نشانه‌گذاری شده در ResearchGate به طور متوسط ۲۰۹ بار استناد شده است. در پژوهشی دیگر Hausteim و همکاران (۱۴) که ۱۰۰ مقاله برتر سال ۲۰۰۵ منتشر شده در شبکه Mendeley جمعاً ۸۲۲۶۵ مورد استناد دریافت کردند، در حالی که ۱۰۰ مقاله برتر سال ۲۰۱۰ جمعاً ۶۸۲۳۷ بار مورد استناد واقع شده بودند که نشان دهنده این بود که مقالات قدیمی‌تر استنادات بیشتری دریافت کرده بودند که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش Yaghobi-malal و همکاران (۱۹) نشان داد به ۴۶۹۵ مقاله منتشر شده در حوزه فیزیک پزشکی ۳۶۰۳۶ بار استناد شده است که نسبتاً قابل توجه است و با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد. نتایج مطالعه Zahedi (۷) نشان داد ۱۳۸۹ مدرک منتشر شده در مجلات بین‌المللی ایرانی نمایه شده در JCR جمعاً ۹۴۱ مرتبه مورد استناد واقع شده‌اند که از نظر کمیت با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد. نتایج مطالعه Thelwall و Wilson (۱۷) پیرامون مقالات نمایه شده در حوزه پزشکی در پایگاه Scopus منتشر شده در سال ۲۰۰۹ نشان داد که ۷۳٪ این مقالات حداقل یک بار در شبکه Mendeley مورد استناد قرار گرفته بودند که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. در نهایت مشخص شد ۱۷۸ مقاله منتشر شده توسط پژوهشگران دانشگاه علوم پزشکی تهران تحت پوشش پایگاه Mendeley مجموعاً ۱۸۲۸ مرتبه مورد مطالعه قرار گرفته شد. ۱۹۱

مطلوبی قرار دارد. نتایج مطالعه‌ای که توسط Bandboni و همکاران (۱۰) با هدف ارزیابی شاخص‌های آلت‌متریک در میزان استناد به مقالات دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام شد نشان داد که ۸۷/۶۹٪ مقالات منتشر شده توسط دانشگاه علوم پزشکی گیلان توسط شبکه ResearchGate و تنها ۵۲/۵۰٪ این مقالات توسط Mendeley ذخیره شده‌اند که با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد. نتایج تحقیق Batooli (۱۱) نشان داد از میان ۹۰۹ مقاله بارگذاری شده توسط محققان ایرانی در پایگاه استنادی علوم، ۹۰۶ مقاله توسط ResearchGate پوشش داده شده‌اند (۹۹/۶٪) که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. Asadi و همکاران (۱۲) در مطالعه خود دریافتند که ۷۸٪ مقالات توسط Mendeley، ۴۱٪ توسط Citeulike و تنها ۲۰٪ توسط Bibsonomy پوشش داده شده‌اند که با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد. Thelwall و Kousha (۱۳) در مطالعه‌ای به تجزیه و تحلیل ۴۵ حوزه پزشکی با روش‌های علم سنجی و با روش آلت‌متریکس به بررسی مقالات حوزه پزشکی پرداختند. یافته‌ها نشان داد ۸۵٪ مقالات منتشر شده در پایگاه استنادی Scopus در سال ۲۰۰۹ در حوزه علوم پزشکی در شبکه اجتماعی - علمی Mendeley تحت پوشش قرار گرفته است. Hausteim و همکاران (۱۴) در مطالعه‌ای دریافتند که ۸۲٪ اطلاعات کتاب‌شناختی مقالات منتشر شده در شبکه اجتماعی Mendeley موجود بوده، در حالی که تنها ۲۸٪ آن‌ها توسط Citeulike تحت پوشش قرار گرفته بود. Bar-Ilan و همکاران (۱۵) در مطالعه‌ای مقالات منتشر شده توسط محققان شرکت کننده در کنفرانس بین‌المللی شاخص‌های علم و فناوری در سال ۲۰۱۰ در Leiden را در شبکه‌های اجتماعی بررسی کردند. آن‌ها دریافتند که از ۱۱۳۶ مقاله مربوط به ۵۷ محقق حوزه علم سنجی نمایه شده در پایگاه Scopus، ۹۲۸ عنوان (۸۱/۶٪) توسط شبکه اجتماعی Mendeley پوشش داده شده بود که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. Li و همکاران (۱۶) در مطالعه مقالات منتشر شده در سال ۲۰۰۷ توسط دو مجله Science و Nature در پایگاه WOS دریافتند که بیش از یک سوم مقالات توسط محققان در Citeulike منتشر شده بود، در حالی که تنها ۸٪ مقالات توسط شبکه Mendeley تحت پوشش قرار نگرفته بود. قسمت اول نتایج با مطالعه حاضر مغایرت و قسمت دوم مطابقت دارد. نتایج مطالعه Thelwall و Wilson (۱۷) پیرامون

کمیت با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد. بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که میزان فعالیت محققان در شبکه‌های اجتماعی - علمی در رشته‌های مختلف متغیر بوده و فعالیت محققان در برخی حوزه‌ها بیشتر از سایر حوزه‌هاست. نتایج این مطالعه نشان داد که تولیدات علمی نمایه شده نویسندگان ایرانی حوزه دندانپزشکی در پایگاه Scopus در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ رو به افزایش بوده است. به علاوه نتایج نشان داد میزان پوشش مقالات حوزه دندانپزشکی منتشر شده توسط محققان دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران در پایگاه استنادی مذکور طی سال‌های مورد بررسی توسط هر دو شبکه Mendeley و ResearchGate در حد مطلوبی قرار دارد، همچنین در این مطالعه مشخص شد. تعداد دفعات استناد به مقالات محققان دانشگاه علوم پزشکی تهران و همچنین تعداد دفعات مطالعه این مقالات در شبکه ResearchGate در حوزه دندانپزشکی در طی سال‌های مورد بررسی بیشتر از شبکه Mendeley بوده است که نشان دهنده محبوبیت و تمایل بیشتر این محققان به شبکه ResearchGate می‌باشد.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر برگرفته از پایان نامه شماره ۱۰۸۸-۶۵۹-۱۸ می‌باشد که در دانشکده مجازی دانشگاه علوم پزشکی تهران ارائه گردید. بدین وسیله لازم می‌دانم مراتب تشکر و قدردانی خویش را از مسئولان ذیربط اعلام نمایم.

مقاله نیز توسط شبکه ResearchGate منتشر شده بود که ۱۱۳۵۰ مرتبه مطالعه شده بود. Bandboni و همکاران (۱۰) در مطالعه خود پیرامون ارزیابی شاخص‌های آلت‌متریک در میزان استناد به مقالات دانشگاه علوم پزشکی گیلان دریافتند که ۹۳/۶۹٪ مقالات منتشر شده دانشگاه توسط شبکه Mendeley و ۹۸/۵۱٪ مقالات منتشر شده توسط شبکه ResearchGate حداقل یک بار مورد مطالعه واقع شده بودند که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. نتایج مطالعه Bar-Ilan و همکاران (۱۵) نشان داد که ۸۲٪ مقالات تحت پوشش Mendeley حداقل یک بار مورد مطالعه قرار گرفته بودند که با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد. Anaraki و همکاران (۲۰) در مطالعه خود پیرامون اثر گذاری مقالات حوزه پزشکی کودکان ایران در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۶ دریافتند که ۲۳۴ تحت پوشش توسط شبکه مندلی ۲۵۹۵ بار مورد مطالعه قرار گرفته بودند که حداکثر میزان خوانده شدن برای هر مقاله ۱۲۴ بار بوده و میانگین مطالعه هر مقاله ۱۰ مرتبه بود که از نظر کمیت با نتایج مطالعه حاضر مغایرت دارد. یافته‌های پژوهش Yaghoobi-malal و همکاران (۱۹) تحت عنوان تعامل‌ها و انگیزه‌های اطلاعاتی دانشمندان در شبکه حرفه‌ای ResearchGate، نشان داد ۴۶۹۵ مقاله منتشر شده در حوزه فیزیک پزشکی ۱۹۹۹۷۵ بار مطالعه شده است و با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. نتایج مطالعه Zahedi (۷) نشان داد ۱۳۸۹ مدرک منتشر شده در مجلات بین‌المللی ایرانی نمایه شده در JCR که توسط شبکه ResearchGate تحت پوشش قرار گرفته جمعاً ۲۶۲۴ مرتبه در این شبکه مطالعه شده‌اند که از نظر

منابع:

- 1- Riahi A, Norouzi Al. Evaluation of scientific cooperation' Persian Gulf countries with Scandinavian countries in Scopus during 1989-2009. *Rahyaft*. 2012;23(48):91-110.
- 2- Soleimanipour R. Social networks; opportunities and threats. *Rahavard Nour*. 2010;31:14-9.
- 3- Macroberts MH, Macrpberts BR. Problems of Citation Analysis: A Study of Uncited and Seldom-Cited Influences. *J Am Soc Inf Sci Tech*. 2010;61(1):1-13.
- 4- Ponte D, Simon J. Scholarly Communication 2.0: Exploring Researchers' Opinions on Web 2.0 for Scientific Knowledge Creation, Evaluation and Dissemination. *Serials Review*. 2011;37(3):149-56.
- 5- Kelly B, Delasalle J. Can LinkedIn and Academic.edu Enhance Access to Open Repositories. Conference: Open Repositories 2012.
- 6- Collins R. *The Sociology of philosophies: A global theory of intellectual change*. Cambridge, MA: Belknap Press of Harvard

- University Press; 2000.
- 7- Zahedi Z. Analyzing Readerships of International Iranian Publications in Mendeley: an altmetrics study. Presented at the first National Scientometrics Conference, 21-22, 2014, Isfahan University, Iran.
- 8- Erfanmanesh MA. The Presence of Iranian Information Science and Library Science Articles in Social Media: An Altmetric Study. *Iran J of Inf Proc & Man*. 2015;32(2):349-73.
- 9- Batooli Z, Nadi-Ravandi S, Sobhani-Bidgoli M. Evaluation of Scientific Outputs of Kashan University of Medical Sciences in Scopus Citation Database based on Scopus, ResearchGate, and Mendeley Scientometric Measures. *Electronic Physician*. 2016;8(2):2048-56.
- 10- Bandboni ME, Batooli Z, Ramezani A, Ranjbar-Pirmousa Z, Ramezani-Pakpourelangeroudi F. An Assessment of Altmetrics Indicators on Citation Rate of Articles Affiliated by Guilan University of Medical Sciences. *Health Inf Manage*

2016;13(5):367-72.

11- Batooli Z. The Relationship between Web of Science and ResearchGate Indicators of Iranian Researchers' Top Papers. *Iran J of Info Proc and Manag.* 2017;33(1):1-30.

12- Asadi H, Naghshineh N, Nazari M. Investigating the Attitudes of Iranian Researchers in Social Networks: Case Study of Faculty Members of Tehran University. *Aca Lib and Info Re.* 2016;49(3):321-37.

13- Thelwall M, Kousha K. ResearchGate: Disseminating, communicating, and measuring Scholarship? *J of the Assoc for Info Sci and Tech.* 2015;66(5):876-89.

14- Haustein S, Peters I, Bar-Ilan J, Priem J, Shema H, Terliesner J. Coverage and adoption of altmetrics sources in the bibliometric community. *Scientometrics.* 2014;101(2):1145-63.

15- Bar-Ilan J, Haustein S, Peters I, Priem J, Shem H, Terliesner J. Beyond Citations: Scholars Visibility on the Social Web. Paper Accepted to 17th International Conference on Science and Technology Indicators, Montreal, Canada. 2012,

Sept 5-8.

16- Li X, Thelwall M, Giustini D. Validating Online Reference Managers for Scholarly Impact Measurement. *Scientometrics.* 2012;91(2):461-71.

17- Thelwall M, Wilson P. Mendeley Readership Altmetrics for Medical Articles: An Analysis of 45 Fields. *J Am Soc Inf Sci Technol.* 2016;67(8):1962-72.

18- Batooli Z, Janavi E, Nadi-Ravandi S. The impact of ResearchGate indicators on increasing citation counts of top Clinical Medicine articles in Web of Science: A Comparative study of Iranian and Turkish Researchers. *Q J of Know and Info Manage.* 2016;3(2):83-93.

19- Yaaghobi-malal N, Jamali HR, Mansourian Y. Engagements and motivations for scientifics on the ResearchGate. *J of Shahed Uni.* 2016;2(1):43-56.

20- Anaraki L, Aghajani H, Alibeyk M. The Impact of Iranian Pediatrics Articles based on Altmetric Method: 2010-2016. *J of Heal Admin.* 2018;20(70):94-106.